

Taikos meto operacija – pragaro liepsnose

Gesinant amžiaus gaisrą
ugniagesiams kelias paras
talkino Lietuvos kariai

Kuršių nerijoje gaisro dienomis buvo sutelktos gausios ugniagesių pajėgos – budėjo apie 20 automobilių cisternų ekipažų, dirbo daugiau kaip 300 žmonių.

Vyriausybės rūmuose buvo pagerbti labiausiai pasižymėję gesinant gaisrus Kuršių nerijoje ir Švėkšnos miestelyje. Ministrų kabinetas paskyrė lėšų iš Vyriausybės rezervo premijoms už sąžiningą, profesionalų darbą ir pasiaukojimą gesinant gaisrus Kuršių nerijos nacionaliniame parke ir Švėkšnos miestelyje. 15 tūkst. litų skirta Klaipėdos apskrities jūros šaulių 3-iosios rinktinės Švėkšnos šaulių 12-osios kuopos šauliams, pirmiau net už ugniagesius spėjusiems atvykti prie degančių namų Švėkšnoje ir aktyviai talkinusiems gesinant siautėjančią ugnį bei vėliau valant degėsius. Drašiams, pasiaukojamai dirbusiems ugniagesiams įteikti padėkos raštai, piniginės premijos ir atminimo dovanėlės. Tarp premijuotųjų – ir dešimt kariškių: Lietuvos kariuomenės karinių oro pajėgų lakūnai kpt. Jonas Devindoris ir vyr. ltn. Eligijus Rukšnaitis, borto technikas kpt. Vincas Chrapačas ir gelbėtojas instruktorius vrš. Ramūnas Jankauskas, Karinių jūrų pajėgų štabo kuopos vyr. srž. Vytautas Stankus, fregatos F-11 „Žemaitis“ j. srž. Sergejus Kaluginas ir Klaipėdos jūrų pakrančių stebėjimo posto jūreivis Donatas Norbutas, Lietuvos kariuomenės Lauko pajėgų Motorizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ žvalgybos kuopos būrio vadas vyr. ltn. Rokas Noreikis, Krašto apsaugos savanorių pajėgų Dariaus ir Girėno apygardos 2-osios rinktinės 207 kuopos eilinis Marius Ulbinas ir Žemaičių apygardos 3-iosios rinktinės štabo aptarnavimo kuopos eilinis Marijanas Zobernis. Piniginė premija įteikta ir Klaipėdos apskrities jūros šaulių 3-iosios rinktinės Švėkšnos šaulių 12-ajai kuopai.

– Sakoma, kad nelaimė nepaiso sienų, – kalbėjo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM direktorius Vidaus tarnybos pulkininkas Remigijus Baniulis, – tačiau gaisrai Kuršių nerijoje ir Švėkšnoje parodė, kokią neįveikiamą sieną gaivališkam ugnies šėlsmui geba pastatyti žmogus, kai nelaimės akivaizdoje susitelkia įvairių tarnybų kariškiai, jūreiviai, lakūnai, ugniagesiai, miškininkai, jaunieji šauliai, savanoriai ir kt. Tiesiog dar kartą leiskite visiems priminti laiko patikrintą posakį: „ugnis – nuostabus tarnas, bet prastas šeimininkas“.

– Noriu padėkoti ir čia atvykusiems, ir kitiems žmonėms, ne tik atlikusiems savo pareigą, bet ir viršijusiems ją, – sakė krašto apsaugos ministras Gediminas Kirkilas, – Karinių oro pajėgų pilotams, gaisro metu skraidžiusiems daugiau valandų nei nustatyta (tai iš tiesų sudėtinga, galbūt viena sunkiausių užduočių pastaraisiais metais), Karinių jūrų pajėgų ir Sausumos pajėgų kariams, jauniems šauliams, ypač Švėkšnoje, dirbusiems organizuotai, išvien su civiliais. Kaip sakyta, šiuo atveju matėme realią įvairių tarnybų sąveiką, apie kurią dažnai kalbame

svarstydami įstatymus. Tik šįkart nebuvo laiko formaliems potvarkiams rengti, komisijas sudarinėti ar schemas piešti – žmonės dirbo be jų. Manau, tokia sąveika tobulintina ne tik krizinėse situacijose, bet ir sprendžiant daugelį opių klausimų – reglamentuojant socialines garantijas ir kt.

Susitikime kalbėję buvusios Vyriausybės nariai – aplinkos ministras Arūnas Kundrotas, vidaus reikalų ministras Gintaras Furmanavičius ir finansų ministras Zigmantas Balčytis palinkėjo susirinkusiems, kad tokių „ugningų“ metų daugiau nebūtų, kad ugniagesiams ir jų talkininkams netektų taip dažnai rizikuoti sveikata ir gyvybe, o šv. Florijono – ugniagesių globėjo dieną (gegužės 4-ąją kilo gaisras Smiltynėje) pareigūnai minėtų ne kaip gaisrininkai (pasak G. Furmanavičiaus, gaisrininkais vadintini nebent politikai), o kaip ekstremalių iškvietimų negavę ugniagesiai.

Kova su ugnimi

Iš to meto įvykių aprašymo: „Iš Smiltynės, kur jau ketvirtą parą intensyviai gesinamas gaisras, nusiaubęs kelis šimtus hektarų miško, ryte atėjo pirmosios guodžiančios naujienos: situa-

cija gaisro vietoje stabilizavosi ir, jeigu oras bus palankus, pavakarę prasidės baigiamieji gaisro gesinimo darbai. Tačiau, pasak Klaipėdos priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos operacijų vadovo Algimanto Kloviškio, vis dar smilksta miško paklotė, todėl bus budima ir kitą naktį. Smiltynės miške vėl buvo įsiliepsnojęs naujas ugnies židinys, atvira ugnimi degė didelis miško plotas, tačiau pavyko apmalšinti atsinaujinusį gaisrą. Pranešama, kad atviros ugnies židinių nebėra, toliau gesinami smilkstantys miško paklotės plotai. Šiuo metu gaisravietėje vienur kitus dar vis įsiplieskia liepsnos, tačiau nedidelės. Čia vis dar sutelktos gausios ugniagesių pajėgos – budi apie 20 automobilių cisternų ekipažų – su kariškiais darbuojasi apie 300 žmonių. Vis dar intensyviai naudojami Karinių oro pajėgų sraigtasparniai su specialiais kaušais vandeniui lieti – būtent jie buvo nepamainomi gesinant gaisrus židiniuose, kur žmonėms dirbti pavojinga. Greitai lokalizuoti gaisrą trukdė didelis atstumas iki artimiausių vandens telkinių ir nuolat besikeičianti vėjo kryptis. Priekaištų susilaukė ir aplinkosaugininkai, kadangi Kuršių nerijos nacionaliniame parke neiškirtos prosčynos, nešalinami sausuočiai, nesilaikoma kitų priešgaisrinų reikalavimų“. Beveik penkias paras sustiprin-

Lokaluoti sparčiai plintančią ugnį padėjo ir gelbėjimo laivas „Šakiai“.

tos ugniagesių pajėgos ir kariai gesino Smiltynėje kilusio milžiniško gaisro židinius. Specialių teigimu, tai – didžiausias gaisras Kuršių nerijoje per pastarąjį šimtmetį. Pirminiais duomenimis, išdegė daugiau kaip 200 hektarų miško. Šiandien jau kalbama, kad netekome bene 400 hektarų. Nuostoliai dar nenustatyti, manoma, kad jie sieks ne vieną milijoną litų. Atsodinti mišką prireiks kelerių metų. Iš tiesų tokio gaisro Lietuva dar nemačiusi. Pasak miškininkų, jis pranoko iki šiol laikytą didžiausiu

– Iš viso skraidėme vienuolika pilotų, – tęsė vyr. ltn. E. Rukšnaitis, – neskaitant borto technikų ir gelbėtojų. Iš Karinių oro pajėgų gesinant gaisrą taip pat dalyvavo ryšių karininkai, aptarnaujantis personalas – gal daugiau kaip trisdešimt žmonių. Naktimis skraidėme tik žvalgymo tikslais, neturėjome iš kur semti vandens, nes teritorija neapšviesta. Sraigtasparnių prožektoriai žemai pakibus negelbsti. Reaguodama į Lietuvos karinių oro pajėgų prašymą, gegužės 5 d. rytą Latvija į Nemirse-

Ugnies šėlsmui pasipriešinta bendromis pastangomis: iš jūros degantį mišką stipria vandens srove laistė „Šakiai“, iš oro apie 2000 t vandens į liepsnas išpylė KOP sraigtasparniai, o ant žemės pamainomis dirbo kareiviai, jūreiviai ir ugniagesiai.

1995 metų gaisrą, kai išdegė apie 60 hektarų miško.

Apie šią taikos meto užduotį – iš liudininkų lūpų.

Karinių oro pajėgų pilotų pirmiausia pasiteiravome, iš kur jie gavo tiek „kaušų“ ugniai gesinti.

– Įsigijome karinėms reikmėms, – atsakė vyr. ltn. E. Rukšnaitis, – galimiems gaisrams aerodromuose ir kitur. Iš viso į gaisravietę Kuršių nerijoje išpylėme maždaug šešis šimtus tokių kubilų. Vandeni kaip kibiru sėmėme iš jūros ir marių. Beje, jūros vandenyje daugiau druskos. Kai sraigtasparnio langai nuo sraigto keliamų purslų druskos plėvele apsitraukia, blogėja matumas.

– Pirmą kartą tokiu mastu naudojome šią įrangą, – paaiškino kpt. J. Devindoris. – Iš pradžių daug kas buvo neįprasta, intensyviai darbui reikėjo daug kuro, ne iškart pavyko juo apsirūpinti, bet šiaip didesnių problemų nekilo.

lą atsiuntė savo karinių oro pajėgų gelbėjimo sraigtasparnį. Tiksliai nežinau, bet latviai, matyt, irgi apie 50 vandens kaušų ant degančio miško išpylė.

Štai ką apie netikėtai įgytą patirtį papasakojo eilinis Marijanas Žobernis iš Krašto apsaugos savanorių pajėgų Žemaičių apygardos 3-iosios rinktinės štabo aptarnavimo kuopos:

– Galima sakyti, savanoriai ir šį kartą buvo pirmose ugnies linijose. Laimė, per gaisrą niekas nenukentėjo, neapdegė. Saugojomės, vienas kitą prižiūrėjom. Tiesa, kartkartėmis kariams nuo dūmų darydavosi bloga, silpna, tačiau itin rimtų apsinuodijimų nepasitaikė. Gaisro vietoje buvome jau pusę šešių. Dirbome pasikeisdami, sulaukę pamainos grįždavome namo arba ilsėdavomės netoliese. Kiek reikėjo, tiek buvome. Prašmatnios įrangos neturėjome, vien kastuvus ar kareiviškus kastuvėlius, tiesa, buvome aprūpinti savisaugos priemonėmis – pirštinėmis, respiratoriais. Regis, smulkmena, o pravertė, nes daug laiko teko išbūti dūmuose, žarstyti nuodėgulus.

Paklausus karį, ko labiausiai trūko, ko nepamirštų pasiimti kitąkart eidamas gaisro gesinti, – kirvį, pjūklą ar šiaip kokį gesintuvą, atsakė:

– Ne, vargu ar minėti daiktai ten praverstų.

Ir mažumėlę pagalvojęs pridūrė, kad tada visiems labiausiai trūko lietaus.

– O ko dar? Nieko. Kariai buvo maitinami. Iš rinktinės daug kas dalyvavo – vieną dieną penkiasdešimt savanorių, kitą – keturiasdešimt, kiek susirinkdavo. Aš pats gaisre buvau ketvirtadienį, penktadienį, šeštadienį ir sekmadienį. Iš pat pradžių ugniagesiams padėjau, nes trūko žmonių. Nors iki tol didelio gaisro neteko matyti, jokios baimės nejaučiau, net nebuvo kada apie pavojus galvoti. Batai atlaikė – ir gerai. Žinoma, kai kam imdavo svilti padai, kartais ir nuo ugnies tekdavo sprukti – kai su šėlstančios liepsnos stulpais nieko negalėdavo padaryti. Sakysime, praskrenda sraigtasparnis, ir nuo vėjo gūσιο ugnis vėl staiga įsiplieskia. Sraigtasparniai kitaip pagelbėti negali – kad išpiltum vandenį, turi žemiau nusileisti.

Ir dabar, pasak kario, rinktinėje nenuobodu, būna pratybos, įvairūs kursai – šaulio, šaulio gelbėtojo, kulkosvaidininko, neretai visą savaitę tenka praleisti Kairių poligone.

Jūreivis Donatas Norbutas iš Karinių jūrų pajėgų Klaipėdos jūrų pakrančių stebėjimo posto sakė, kad gegužės ketvirtosios naktį įprastą tarnybos ritmą sujaukė paskelbtas aliarmas. Jūreiviams buvo pranešta, kad dega miškas Smiltynėje, ir surinkta komanda netrukus buvo išvežta gaisro gesinti.

– Kastuvėlius ir mes turėjome, – pasakojo jūreivis, – bet daugiau teko padėti ugniagesiams. Ne juokas. Gavome žarnas, stojome po du prie kiekvienos ir pradėjome darbą. Laimė, bent vandens pumpuoti nereikia, automobiliuose įrengti galingi siurbliai nemenką tvenkinį veikia ištuština. Pirmą kartą tikrą žarną teko rankose laikyti – srovės galia įspūdinga. Dirbome penkias paras – dieną ir naktį, pasikeisdami. Pailsėti sunkvežimiu sugrįždavome į dalinį, persikeldavome keltu, nusipraus-

davome, pamiegodavome ir – atgal į dūmus. Iki šiol nebuvo gaisro gesinęs, už laužą didesnio ugnies židinio nematęs. Vaizdas pragariškas.

Skraidantys angelai

Kpt. Jonas Devindoris, sraigtasparnių eskadrilės grandies vadas: „Neturėjome panašios patirties, tik iš bendros informacijos žinojome, kur galima ir kur negalima skristi. Sraigtasparnių eskadrilei tai pirmoji tokia rimta užduotis, nors prieš tai, kai buvo nupirkti specialūs gaisro gesinimo prietaisai, mes treniravomės. Tačiau treniruotė nuo realių sąlygų, be abejo, skiriasi. Kai į gaisro židinį atskridome pirmąją dieną, neturėjome tiesioginio ryšio su vadovaujančiais gaisro gesinimui. Jie skambindavo mūsų skraidymo vadovui į Palangą, jis perduodavo informaciją mums. Jie vis norėjo, kad piltume vandenį ant didelės ugnies, kuri degė didžiausia liepsna, tačiau ten užskristi nebuvo jokių galimybių. Vieną kartą pabandėme, tačiau vos neužgeso varikliai. O ir iš patirties žinome – ten, kur juodi dūmai, nėra deguonies, sraigtasparnis skristi negali. Turėjome specialius maišus, kuriais galima pasemti vandens. Tačiau ne visi sraigtasparniai gali

pasikabinti tokius maišus. Laimė, tądien užsidegus miškui budėjo toks, kuris galėjo, todėl su-reagavome operatyviai. Vėliau antras sraigtas-parnis atskrido iš Panevėžio. Maiše telpa beveik trys kubai vandens. Toks gesinimo būdas – kol ugnis tik įsidega, yra labai veiksmingas, tačiau kai liepsna jau įsiplieskusi ir siekia 15–20 metrų aukštį, tai nelabai užpils, o ir vanduo nepasieks žemės“. Kpt. J. Devindoris prisiminė kitą dieną – pūtė palankus ir stiprus vėjas, liepsna degė horizontaliai, dūmai nekilo į viršų, todėl abiem sraigtasparniams pasisekė priskristi prie įsidegusios ugnies. „Per dvidešimt minučių užgesinome – kai ugniagesiai privažiavo, jau liepsnos nebebuvo. O jei vėjo nėra, ugnis dega aukštai, dūmai kyla į viršų, užskristi neįmanoma, tai ir didelės

Sustabdžius gaisro plitimą, Smiltynė atrodė neatpažįstamai: kur neseniai žaliavo miškas, dabar stirksojo suanglėję kalnapušių stagarai.

naudos nėra. Geriausias kompleksinis gesinimas – kai ugniagesiai dirba apačioje, o sraigtasparniai pila vandenį iš viršaus“, – pasakojo lakūnas. Baimės nejautęs – nieko čia sudėtingo, darbas kaip darbas, imi vandenį iš marių ar jūros ir pili. Taip dvi valandas – tiek laiko truko viena pamaina. Nuolat liejant vandenį iš viršaus ugniagesiams ant žemės atsirado viltis, kad gaisrą greitai pavyks lokalizuoti. Deja, stichija sunkiai davėsi suvaldoma – tai vienur, tai kitur įsižiebėdavo nauji ugnies židiniai. Lakūnai dviem sraigtasparniais Mi-8 vis suko ratus virš miško – per keturias dienas ant liepsnojančio miško išliejo apie 2000 tonų vandens. Į pagalbą Lietuvos kariuomenės karinių oro pajėgų lakūnams atvyko Latvijos karinių oro pajėgų sraigtasparnis Mi-8 ir dvi įgulos.

Užduotis išdegusioje plyneje

Apie 170 Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio motorizuotojo pėstininkų bataliono karių po aliarmo iš Tauragės atvyko į Klaipėdą, į dragūnų batalioną. Anksti ryte kariai jau buvo gaisravietėje. Vaizdas kraupus: aplinkui tvyrojo išdegusi plynė, kažkada žaliavę medžiai virto stagarais, nuo dūmų graužė nosį, akis, buvo sunku kvėpuoti. Kariai buvo „ginkluoti“ kastuvais, kibirais, dujokaukėmis. Gesinimo darbams vadovaujantis Klaipėdos įgulos vadas flotilės adm. Kęstutis Macijauskas paskyrė ruožą nuo jūros iki marių. Kariams teko gesinti rusenančias liepsnas, mažus ugnies židinius. Pūtė stiprus vėjas, tačiau akis ir nosį graužiančio dūmų kvapo jis neišskleidė. Kariai dėjosi dujokaukes, rišosi skareles. Vyr. ltn. Ruslanas Aleškevičius prisiminė: profesionalai jautė nerimą, juk toje vietoje nuo Antrojo pasaulinio karo buvo likę sviedinių. Vėliau eiliniai rado du artilerijos sviedinius, buvo iškviešti išminuotojai, kurie nukenksmino pavojingus radinius.

Kpt. Bernardas Lissas, II pėstininkų kuopos vadas: „Mano praktikoje tai pirmas gaisras. Klaukus vaizdas, viskas sudegė – toks nuostolis gamtai. Tai vienintelės emocijos, kurios užvaldė mus visus. Baimės nejautėme, nes nėjome į atvirą ugnį, gesinome tik pavienius židinius, smilkstančias liepsneles, jas apkasdavome. Dūmai graužė akis, nosį, tačiau kariai darbavosi iš peties. Nerimavome tik dėl sprogmenų – o gaisrą gesinti buvome pasiryžę. Tai mums buvo eilinė užduotis, nors situacija buvo ekstremali, bet mes tam pasiruošę.

Pasak kuopos vado, kariai savo pareigas atliko nuoširdžiai – gesino ugnies židinius, vieni kitus padrašindami.

II kuopos kuopininką vrš. Daivarą Krakį ir gaisro plotuose pavyzdingai savo pareigas atlikusius eilinius Tomą Strakšį ir Julijų Bajoriną labiausiai sukrėtė pamatyta ir suvokta žala gamtai, tačiau gailestis netrukdė darbuotis smilkstančiame miške. Čia pat kariai pamatė ir daugybę kritusių gyvūnų, kurių kūnelius jau buvo aplaižiusi ugnis.

Amžiaus gaisro pamokos

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio MPB vadas mjr. Dalius Polekauskas: „Tokia taikos meto užduotis mums jau ne pirmoji. Užduočių pobūdis skiriasi, tačiau pradiniai veiksmai – žmonių pakėlimas, grupės suformavimas, vykimas į vietą – sutampa. Galbūt mažiau jaudiniesi, kai nežinai, kur važiuoji. Tačiau kai atvyksti ir pamatai, kokios realios sąlygos, įvertini, kad iš tikrųjų kariams gresia pavojus, tuomet tikrai nesaldū. Juk kariai rado dvi aviacines karo metų bom-

bas, taigi grėsmė sveikatai ir gyvybei buvo. Pagaliau ir prasibrauti pro kalninių pušų brūzgynus be galo sunku, kartais net neįmanoma. Tai buvo sunki užduotis.

Kariai pakelti ketvirtadienio vakarą, o paskutiniai į batalioną sugrįžo pirmadienį. Keturios kovos su ugnimi paros – trisdešimties žmonių grupės keitė viena kita. Pasak mjr. D. Polekausko, vos kilus gaisrui, kurį pastebėjo Karinių jūrų pajėgų Jūros pakrančių ir stebėjimo tarnybos žmonės, vadovauti operacijai pradėjo KOP vadas flotilės adm. K. Macijauskas. Kol civiliai įkūrė savo štabą, flotilės admirolas savo iniciatyva vykdė operaciją ir vadovavo kariškiams, kol viską į savo rankas perėmė Klaipėdos apskrities priešgaisrinės tarnybos.

– Ir vaizdas, ir specifinis smalkių kvapas – pabuvus parą laiko, atrodo, lyg ir apsipratai gaisravietėje, – pasakojo bataliono vadas. – Tačiau ir po kelių parų netgi namuose jautėsi tas degėsių kvapas. Po užduoties įvykdymo batalione buvo nuodugnai patikrinta karių sveikata, nes parą laiko prabuvus tarp dūmų ir smalkių kai kuriems galėjo pakenkti. Džiaugiuosi, kad visi sveiki. Įsivaizduokite pilną pagalių, prikštų į aprūkusią žemę, lauką, viskas padengta storu suodžių sluoksniu. Kadangi buvo karštos dienos, pūtė stiprus vėjas, gaisro židiniai tiesiog akyse atsinaujindavo, rodėsi, jis niekuomet nesibaigs. Kariškiai vieningai tvirtina – iš tiesų situaciją išgelbėjo Karinių oro pajėgų sraigtasparniai. Kitaip pasekmės būtų liūdnesnės – daugelyje vietų negalėjo priplaukti gelbėjimo laivas „Šakiai“, negalėjo privažiuoti ugniagesių automašinos su vandens cisternomis. Taigi kabantys sraigtasparniai su maišais vienu metu buvo vieninteliai, kurie, sukdami ratus virš degančio miško, gesino gaisrą.

Taigi plataus spektro operacija, kurioje dalyvavo daugelio pajėgų kariškiai, – reali pagalba visuomenei. Ir ne vien. Pasak mjr. D. Polekausko, ši užduotis buvo vertinga ir tuo, kad kariškiai pamatė, ką jie gali atlikti, ką moka, o kartu pastebėjo spragų, kurias ateityje atidžiai išanalizavę tikisi panaikinti. „Gali mokytis ir treniruotis mokomosiose situacijose kiek nori, bet netikėta būda išryškina problemas, kurių teoriškai negali numatyti. Tik tuomet supranti, ką reikia taisyti,

keisti“, – tvirtino vadas. Vis dėlto kuo toliau, tuo vertingesnis yra žmogiškasis faktorius. Žmonės tokių krizių metu yra svarbiausi. Jei ne jie – nežinia, kuo viskas būtų pasibaigę.

– Problemos, su kuriomis susidūrėme šios užduoties metu: atvykus į užduoties vykdymo vietą stringa bendradarbiavimas su civiliais ir perėjimas į jų pavaldumą. Jie nemoka elgtis su kariais, nežino, kokias užduotis galėtų jiems skirti, nėra įpratę prie kariškų procedūrų, nesupranta, kokie jų įgaliojimai. Toks vadovavimo ir valdymo nesuderinamumas ateityje turėtų būti itin atidžiai išnagrinėtas. Kita pamoka – tik paskelbus signalą ir vykstant į tokią užduotį reikia kardinaliai paržvelgti struktūrą, pasidaryti naują užduoties vykdymo planą, nes profesionalai paprastai atlieka kitus darbus, reikia greitai keisti organizacinę vienetų struktūrą. Ir todėl atlikdami taikos metu užduotis, savo karinėje struktūroje turime būti lankstesni, – gaisro pamokas vardijo mjr. D. Polekauskas.

Už sąžiningą tarnybą ir atliktą pareigą visiems kariams nuoširdžiai dėkoja Karinių jūrų pajėgų vadas flotilės adm. Kęstutis Macijauskas.

**Parengė Lijana Cibulskienė
ir Kazys Jonušas**

Ryčio Valdenio, Julijos Mišinaitės ir
KASP archyvo nuotraukos

Kelias paras gaisravietėje dirbusius karius dar ilgai lydės degėsių kvapas.